

Opplysninger om Prof. Arnfinn Palmstrøm

1. Fra Norsk Biografisk Leksikon:

Palmstrøm, Arnfinn, 1867 - 1922, aktuar, sønn av snekker *Johannes P.* og *Helen Marie Olsen*, f. i Sandefjord 1/10 1867, d. på Ljan 18/12 1922. Gift 1) i Kristiania 29/8 1892 med *Henrikke Qvigstad*, f. i Lyngen 3/7 1864, d. i Kristiania 19/1 1907, søster av nedennevnte rektor J.K. Q. og datter av distriktslæge Engebret Q. og Edel Petrine Krogh Wadel; 2) i Kristiania 20/4 1911 med *Jakobine Margrethe Mørch*, f. i Fredrikstad 28/10 1879, datter av skibsfører Knut Oswald M. og Hanna Marie Nielsen.

P. tok realartium i 1884 og begynte å studere realfag. Allerede som student viste han fremragende matematiske anlegg, og han fullførte da også i 1889 den matematisk-naturvitenskapelige lærereksamen med innstilling. I sin studietid redigerte han "Meddelelser fra det matematiske seminar i Kristiania", trykt i "Archiv for Matematik og Naturvitenskap", 12., 13. og 14. bind. Her finner man hans første matematiske avhandling: "Determinantentheoriens anvendelse paa læren om komplekse størrelses multiplikation". Høsten 1890 studerte P. matematikk og fysikk ved Berlins universitet i 2 semestre og derefter de samme fag ved Sorbonne i Paris. I 1892 ble han ansatt som overlærer ved Bergens tekniske Skole. Under sitt opphold i Bergen var han formann i Bergens Sjømannsskoles og det nautiske kontrollkontors bestyrelse og medlem av Bergen Katedralskoles forstanderskap og medlem av Bergens skolestyre. I 1898 blev P. overlærer i matematikk ved Norges Landbrukshøiskole (på Ås ved Oslo) og i 1899 medlem av Vitenskapsselskapet. I årene 1894 - 1901 skrev han en rekke matematiske avhandlinger tilhørende algebraen og tallteorien. Han har skrevet bl. a. om ubestemte ligninger og om algebraiske problemer i de elliptiske funksjoners teori. Avhandlingene er offentliggjort i Bergens Museums Aarbok og i Videnskapsselskapets skrifter.

I 1901 blev P. knyttet til Livsforsikringselskapet Brage som aktuar, en stilling han i 1902 gikk helt over til. Og fra nu av er P.s navn uløselig knyttet til den private livsforsikrings utvikling i Norge. Med sin glimrende utdannelse og sin store arbeidskraft bragte P. med sig de beste forutsetninger for sin gjerning. Og der blev da også i stigende utstrekning lagt beslag på ham. I 1907 blev han medlem av folkeforsikringskomiteen, og i denne komité nedla han et overmåte stort arbeide. Sammen med kontorchef Hjorth utarbeidet han her en rekke innstillinger, og skriftet "Formler, beregningsmetoder og tabeller" er et kildeskrift for norske aktuarer. I en annen gren av social forsikring, nemlig sykeforsikringen, blev P. også meget benyttet. Han var således formann i Nordstrand Kretssykekassee fra 1911, og på P. foranledning blev Foreningen av kretssykekasser i Akershus amt stiftet samme år.. Denne forenings formann var han til 1920. P. var også med på å stifte Kretssykekassenes Landsforening 1912 og blev styremedlem samt viceformann fra 1914 og formann fra 1917.

For den private livsforsikrings utvikling i Norge har P. betydd overordentlig meget. Hans klare skjønn parret med hans fremragende forsikringstekniske viden gjorde ham selvskreven til å innta en førerstilling blandt de norske aktuarer. Han var en av grunnleggerne av Den norske Aktuarforening, og han var stifter og første formann i Foreningen av de norske livsforsikringselskapers aktuarer. P. arbeidet meget tidlig for at man ved Universitetet skulde få en spesiell aktuareksamen. Han blev i 1913 medlem av en komité som skulde gi sin innstilling om opprettelse av denne eksamen. I 1916 blev der vedtatt lov om aktuareksamen, og fra 1. juli 1917 overtok P. etter anmodning fra det akademiske kollegium stillingen som leder av det forsikringstekniske seminar. I april 1919 blev P. utnevnt til professor i forsikringsteknikk og ydet her et grunnleggende arbeide av den største betydning. Enkelte deler av Ps forelesninger er utgitt, således "Livrenter" og "Beregningsregler ved forandring av forsikringsavtaler".

De norske livsforsikringsselskaper benyttet seg stadig av P.s rike kunnskapsforråd og erfaring. Han var med i praktisk talt alle komiteer av nogen betydning for norsk livsforsikring. Men P. interesserte seg også for den rent praktiske side ved sitt yrke. Han var således livsforsikringsredaktør i "Forsikringstidende" 1903 - 07 og skrev da og senere en rekke artikler om livsforsikring. Hvor høit vurdert P. var i det selskap han var knyttet til, fremgår av at han fra 1913 til sin død var medlem av "Brage"s styre. Forøvrig var han medlem av styret i forsikringsselskapet "Sigyn" fra 1917 og medlem av Spareskillingsbankens og Akers Sparebanks representskap og av Forsikringsforeningens styre. 1914 - 16 var han medlem av Akers formannskap.

P. fikk således utrettet overordentlig meget. Men til tross for alt han hadde å gjøre hadde han alltid tid til overs for alle som søkte ham. Hans personlige elskverdighet og uopslitelige gode humør gjorde samarbeidet med ham til en fest, og alle hans kolleger og medarbeidere bevarer minnet om en rikt utrustet personlighet.

Trygve Hoel

[Litt.: *Studenterne fra 1884, Kra. 1909 og Oslo 1934; Aktuarvirksomhet i Norge, 1929*]

2. Fra oppsett over 'Palmstrøm-familien, Sandefjord':

Arnfinn Palmstrøm, født 1867, død 1924; gift 1892 med Henriette Qvigstad, født 1864, død 1907, datter av distriktslege Qvigstad i Lyngen; gift 2. gang med Margrete Jakobine Mørch, datter av skipsreder Knud Kristian Mørch og Jakobine Augustine Schetelig i Fredrikstad.

Palmstrøm arbeidet seg under trykkende kår med utrolig energi og nøysomhet frem til matematisk- naturvitenskapelig embedseksamen med innstilling (1888) og studerte siden med stipendium matematikk 4 semestre i Berlin og Paris. Både før og etter sitt utenlandsopphold var han lærer, sist ved Bergen tekniske skole (1892 - 1898) og ved Ås Landbrukshøyskole (1898 - 1902). 1919 ble han utnevnt til ekstraordinær professor i forsikringsteknikk ved universitetet.

Ved siden av lærergjeringen utfoldet han rik virksomhet som forfatter i vitenskapelige tidsskrifter, Bergen Museums årbøker og i Vitenskapsselskapets skrifter. Han behandlet her tallteoretiske problemer. Størst betydning tillegges hans arbeider over forsikringsvitenskapen og dennes praksis. Som et kuriosum kan nevnes hans første litterære virksomhet, som ikke egentlig kan tillegges vitenskapelig verdi: I sine studentdager redigerte han nemlig i sommerferien "Sandefjords Blad". I minnetalen over ham i vitenskapsselskapets møte 4/4-1924 i Oslo nevnes hans utstrakte lesning og eksepsjonelle hukommelse. Han var nemlig en meget belest mann, også utenfor sitt eget fag, særlig i historie.

3. NOTAT av 11.03-1994 skrevet av Henrik Palmstrøm:

Far var ikke redd for å fortelle historier om seg selv, selv om de ikke stillet ham i noe gunstig lys. Da hans eldre bror, Johan 5 år gammel, ble bragt hjem etter å ha druknet under isen, kom naboer for å trøste bestemor. Far, som var tre år, satt for seg selv, og utbrøt plutselig: "Jeg skulle ønske det var jeg som hadde druknet; det er ingen som bryr seg om meg."

Da far var 4 år, besøkte han med sin mor noen slektninger som hadde frukthave. De spurte ham: "Hva vil dere helst ha: eple eller pære?" "Takk begge deler", sa far. Han fikk ikke lov å glemme det.

Far var logisk, trakk slutninger fra det han visste. På skolen ble han bedt om å bøye Gammel. "Gammel, gamlere, gamlest", sa far. Etter det kalte læreren ham: Gamle Palmstrøm.

En sommerdag satt bestemor på trammen og reparerte tøy. Far leste høyt for henne en bok, oversatt fra engelsk. Etter å ha hørt på en stund, sier bestemor: "Det er da ikke noen tittel som heter Merr." "Jo", sa far: "Hr. blir Herr, altså må Mr. bli Merr."

I minnetale over far ble hans gode hukommelse nevnt. Den var utrolig god. Det må ha vært omkring 1920 at far (53 år gammel) ved middagsbordet begynte å sitere et dikt. Plutselig sto han fast i annet vers og ble taus. Han var ikke å snakke til resten av dagen. Neste morgen kunne han sitere hele diktet. Jeg spurte ham når han lærte det. "Da jeg gikk i annen klasse på skolen. Jeg har ikke tenkt på det siden, ikke før i går. Men jeg lærte det jo. Jeg kan ikke skjønne at jeg stod fast." Vi fikk jo lide for hans gode hukommelse.

Det var i november 1912 at vi en søndag med dårlig vær snakket om Venedig hvor de brukte båter i gatene. Far sa at de båtene hadde et spesielt navn. "Hvilket?" spurte jeg. "Det nytter ikke å fortelle dere", sa far "dere bare glemmer det". "Neida", sa jeg mistroisk. Far sa navnet. En søndag i februar tre måneder senere kom jeg plutselig til å tenke på Venedig og båtene og navnet, som jeg hadde glemt. Jeg lette fortvilet etter navnet, ikke alene i mine egne bøker, men også i andre bøker i huset. Jeg husker ikke hvor jeg fant det (var det i Kjøbmannen i Venedig?), men jeg fant det til slutt - og har ikke glemt det. Far sa alltid at det som det tok anstrengelse å lære, husket man bedre enn det som ikke hadde budt på noen vanskeligheter. "Lett inn, lett ut".

Min farfar var meget bekymret for min fars fremtid. Han syntes far var klønete og upraktisk. Hva skulle han bli? Heldigvis, far hadde en lærer som forstod at far hadde spesielle boklige evner, og oppfordret far til å søke utdanning. Far forstod at han kunne takke denne læreren for meget. Derfor hjalp han senere i livet enken etter læreren. Hun oppsøkte far på kontoret og "lånte" noen kroner så hun kunne besøke sin datter som bodde utenfor Kristiania.

Far la stor vekt på at han alltid var den flinkeste i klassen og var meget skuffet over meg som aldri nådde den ære.

Far tok 15 år gammel den eksamen som vel svarte til den middelskole-eksamen som jeg tok da jeg var 15 år. Han fikk en kontoristjob, men hans lærer oppfordret far til å ta mere utdanning.

Far hadde hørt om en mann (skipsreder?) i Tønsberg som hjalp ungdom til utdanning, så far gikk fra Sandefjord til Tønsberg for å prøve lykken. Dessverre, han fikk ikke løfte om noen støtte. Det må ha vært en tung vandring fra Tønsberg til Sandefjord.

Tross avslaget i oktober 1883 begynte far på et artiumskurs. Han fortalte selv at de første besvarelser i engelsk ble belønnet med karakteren 6, fordi det var ingen dårligere karakter. Ved eksamen i mai 1854 fikk han 2 i engelsk. Han hadde da også arbeidet hardt.

Far var heldig: Redaktøren av Sandefjord Blad gav ham i oppdrag å redigere bladet i sommerferien.

Første året tok man den gang "annen eksamen" 6 fag (delvis valgfrie). Far fikk 1.0 i alle fag. Etter vanlig studietid tok far matematisk-naturvitenskapelig embedseksamen i 1889, med innstilling. Mange år senere fikk min bror Alf en matematikklærer, som far kjente og tydeligvis ikke likte. Alf underholdt oss ved middagen om denne læreren. Far hørte på, men sa vanligvis lite, til en dag Alf sa: "Han har tatt den nest beste eksamen ved universitetet". Da brast det for far: "Du har ikke spurt hvem som har tatt den beste".

Far må ha gjort inntrykk på sine eksaminatorer. Da man i 1984 tok artium ved universitetet ble man eksaminert i alle fag. Da Johannes i 1902 begynte på Katedralskolen, sier historielæreren, Hans Schjødt, til ham: "Spør din far om jeg eksaminerte ham til artium i 1984 om "Syracus historie gjennom tidene". Svaret var ja.

Det var ikke noen lett studietid. Det var ikke noe som het Studentenes lånekasse, ikke noen stipendier for studentene. Christiania Dampkjøkken var nylig opprettet. Der kunne studentene få billig mat. Jeg tror fars faste rett var Risengrynsgrøt (25 øre). Risengrynsgrøt med pølser (37 øre) var sjelden kost.

Det var ikke noen offentlige studenthjem, det var å skaffe seg private hybler. Far delte rom med en medstudent, holdt seg selv med frokost og aftens. Det ble tørt brød, uten smør eller margarin. En gang da far var hjemme i ferien, sa hans mor til ham at han skulle ta smør på brødet. "Nei", sa far, "det har jeg ikke råd til når jeg er i Kristiania, og jeg vil ikke bli forventet når jeg er i Sandefjord". Man kan undre seg over at far kom gjennom studietiden uten helseskade. Han nevnte at han senere i livet hadde fått vite at hans universitetslærere hadde diskutert om han kunne være frisk, han var så tynn. Løsningen ga en av dem: Han er så tynn at det trives ikke noen baciller på ham. Han var meget stolt da han i passet ble anført som slank, ikke sped.

Studentene hadde ikke de samme ressurser den gang som nå. Far nevnte at enkelte eksperimenter som krevet finjustering måtte de foreta nattetider på universitetet. Da var det sjelden trafikk som kunne virke inn på apparatene.

Efter embetseksamen fikk far stipendier som gjorde det mulig for ham å studere både i Paris og Berlin. Han lærte seg selvfølgelig sproget - og glemte det ikke senere.

Far begynte i 1892 som overlærer ved Bergen tekniske skole, deretter overlærer (nå tittel professor) ved den nyopprettede Norges Landbrukshøyskole, Ås, 1901, aktuar i Livsforsikringsselskapet Brage, professor i forsikringsteknikk 1919. Fortsatte i sin stilling som aktuar til sin død i 1922.

Far døde av blodpropp etter en blindtarmoperasjon.